

LUẬN ÁN TIẾN SĨ KINH TẾ
NGUYỄN THỊ HẠ. *Phát triển lĩnh vực công nghệ tài chính (FinTech) của Trung Quốc và một số hàm ý cho Việt Nam*

Chuyên ngành: Kinh tế quốc tế
Mã số: 9 31 01 06

FinTech với khả năng và sức đổi mới mạnh mẽ đã và đang làm cho ngành tài chính phát triển nhanh hơn, hiệu quả hơn. Việt Nam không nằm ngoài xu hướng phát triển của thế giới khi làn sóng FinTech đang nhanh chóng lan rộng và tạo ra những thay đổi lớn trong ngành tài chính ngân hàng tại nhiều quốc gia. Tuy nhiên, lĩnh vực này ở Việt Nam vẫn còn non trẻ khi so sánh với các nước trong khu vực và phát triển chưa tương xứng với tiềm năng. Với kinh nghiệm quản lý và phát triển FinTech hiệu quả trong hai thập kỷ vừa qua, bài học từ Trung Quốc có ý nghĩa cả về mặt học thuật và thực tiễn đối với các nước đi sau như Việt Nam trong việc định hướng, lập kế hoạch và thực thi các chính sách quản lý và phát triển FinTech.

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Danh mục tài liệu tham khảo, Luận án tập trung *tổng quan tình hình nghiên cứu về phát triển lĩnh vực công nghệ tài chính của Trung Quốc* (Chương 1), *làm rõ một số vấn đề lý luận và thực tiễn về phát triển công nghệ tài chính* (Chương 2), *phân tích thực trạng và chính sách phát triển lĩnh vực công nghệ tài chính của Trung Quốc* (Chương 3), *từ đó đưa ra một số hàm ý cho Việt Nam* (Chương 4).

Trung Quốc hiện là quốc gia đi đầu trong phát triển FinTech trên toàn cầu. Mô hình FinTech của Trung Quốc phát triển hết sức đa dạng với đầy đủ các hình thức kinh doanh như: thanh toán kỹ thuật

số, cho vay ngang hàng P2P, bảo hiểm Internet, huy động vốn cộng đồng, dịch vụ đầu tư và quản lý tài sản trực tuyến, các mô hình sản phẩm và dịch vụ ngân hàng trực tuyến, dịch vụ chứng khoán số và tiền điện tử. Theo kết quả nghiên cứu của Luận án, về dịch vụ thanh toán kỹ thuật số, Trung Quốc chiếm gần 50% thị phần thanh toán toàn cầu. Tính đến nửa đầu năm 2021, số lượng người sử dụng Internet thanh toán trực tuyến đạt 872 triệu người, chiếm 86,3% tổng số người dùng Internet; số lượng người dùng mua sắm trực tuyến đạt 812 triệu người, chiếm 80,3% tổng số cư dân mạng. Nước này cũng thống lĩnh mảng cho vay trực tuyến khi chiếm tới 3/4 thị trường thế giới và là thị trường giao dịch chứng khoán trực tuyến lớn nhất toàn cầu. Trung Quốc đại lục hiện sở hữu 8 kỳ lân¹ FinTech hàng đầu thế giới, trong đó phải kể đến các gã khổng lồ công nghệ như Alibaba, Tencent, JD và Baidu.

Luận án chỉ ra sự phát triển FinTech của Trung Quốc ngày càng được thúc đẩy bởi công nghệ với việc ứng dụng sâu hơn các công nghệ mới như dữ liệu lớn, trí tuệ nhân tạo (AI) và cơ sở dữ liệu chuỗi khối (blockchain). Chẳng hạn như: dữ liệu lớn đã được ứng dụng rộng rãi trong tiếp thị chính xác, đổi mới dịch vụ, quản lý hoạt động và kiểm soát rủi ro, tinh chỉnh các doanh nghiệp tài chính, giảm sự bất cân xứng thông tin, giảm chi phí cận biên và tăng hiệu quả giao dịch, mang lại cho nhiều người tiêu dùng tài chính sự an toàn, dịch vụ tài chính tiện lợi với giá cả hợp lý. Trong khi đó, công nghệ dữ liệu lớn đã giúp việc

¹ những công ty khởi nghiệp tư nhân có giá trị hơn 1 tỷ USD.

giám sát thống kê, phân tích, dự báo và cảnh báo rủi ro chính xác và hiệu quả hơn, cho phép các quy định khoa học và có mục tiêu hơn. Việc ứng dụng các công nghệ AI như xử lý giọng nói, nhận dạng hình ảnh... đã cho phép các sản phẩm và dịch vụ tài chính “hiểu từ và ngôn ngữ”, tạo ra kết nối liền mạch và hợp lực với người tiêu dùng, giúp họ đưa ra các quyết định tài chính và thúc đẩy tối ưu hóa liên tục các thủ tục tiền trạm, trung gian và hậu cần trong các tổ chức tài chính. Ngoài ra, những thành tựu mới đã được thực hiện trong việc ứng dụng blockchain trong các lĩnh vực như thanh toán bù trừ, lưu ký tài trợ và giao dịch vốn nhưng công nghệ này vẫn còn ở giai đoạn sơ khai.

FinTech ở Trung Quốc có tiềm năng tăng trưởng lớn nhờ những động lực tích cực của thị trường và sự phát huy hiệu quả của các chính sách quản lý, phát triển FinTech. Trên cơ sở luận giải, phân tích về các nhân tố chính tác động đến sự phát triển của FinTech, tác giả Luận án chia những chính sách, giải pháp phát triển FinTech của Trung Quốc thành 3 nhóm: (i) Nhóm chính sách về hoàn thiện hệ thống pháp lý cũng như môi trường, quy hoạch tổng thể cho phát triển FinTech nói chung; (ii) Nhóm chính sách về đầu tư vốn, công nghệ, nhân tài cho phát triển FinTech; (iii) Nhóm chính sách phát triển Hệ sinh thái FinTech.

Trung Quốc có các chiến lược, giải pháp, quy hoạch tổng thể cho phát triển FinTech; các chính sách khuyến khích bồi dưỡng nhân tài thành công thông qua các trường đại học và các tổ chức nghiên cứu, việc đầu tư xây dựng hạ tầng công nghệ và kết nối hợp tác cho phát triển FinTech qua các cơ sở uơm tạo, phát triển FinTech... Tất cả những yếu tố này đã giúp hình thành nên một hệ sinh thái FinTech năng động và

đa dạng. Số liệu thống kê của Luận án cho thấy, hiện tại có hơn 1 tỷ người tiêu dùng ở Trung Quốc đang được hưởng lợi ích do FinTech mang lại, bao gồm các lĩnh vực như thanh toán di động, ngân hàng, bảo hiểm, đầu tư và cho vay tiêu dùng. Hơn 30 triệu doanh nghiệp nhỏ và siêu nhỏ đã được cấp vốn vay nhờ FinTech. Bên cạnh đó, một số ngân hàng, công ty bảo hiểm, công ty tài chính tiêu dùng và những gã khổng lồ Internet của Trung Quốc đã đi đầu trong việc tung ra các dịch vụ tài chính trực tuyến “không tiếp xúc”, đồng thời áp dụng mô hình “văn phòng trực tuyến từ xa” để giảm các liên hệ ngoại tuyến như: Merchants Union Consumer Finance đã kích hoạt 5.000 robot AI để đảm nhận 95% công việc quản lý tài sản sau cho vay và cả dịch vụ khách hàng...

Tuy nhiên, sự phát triển của FinTech ở Trung Quốc cũng kéo theo hàng loạt thay đổi trong các liên kết và mô hình kinh doanh tài chính, đồng thời cũng sẽ mang lại những thách thức và rủi ro mới như: rủi ro bảo mật dữ liệu, rủi ro tài chính và công nghệ, nguy cơ dễ dẫn đến rủi ro hệ thống hay những lo ngại về vấn đề độc quyền và cạnh tranh không lành mạnh; đồng thời, các công nghệ tài chính mới cũng đặt ra nhiều thách thức mới đối với hệ thống quản lý truyền thống.

Sự phát triển FinTech ở Trung Quốc sẽ có những ảnh hưởng nhất định đến thế giới và Việt Nam thông qua xu hướng “đi ra ngoài” hay chiến lược “toàn cầu hóa” của các tập đoàn FinTech lớn của Trung Quốc và việc thúc đẩy sử dụng đồng tiền kỹ thuật số quốc gia của Trung Quốc trong tương lai; nhất là khi Việt Nam là quốc gia láng giềng của Trung Quốc thì tác động lan tỏa sẽ nhanh chóng và dễ dàng hơn. Mặc dù ở Việt Nam FinTech đã và đang phát triển nhanh chóng nhưng hệ sinh thái

FinTech còn chưa hoàn chỉnh, khuôn khổ pháp lý và quy định về cơ bản mới chỉ đáp ứng đối với các tổ chức cung ứng dịch vụ trung gian thanh toán; còn các lĩnh vực khác như cho vay P2P, huy động vốn cộng đồng, tiền điện tử, đầu tư và quản lý tài sản trực tuyến... hiện vẫn chưa có khung khổ quản lý. Do đó, Việt Nam có thể học hỏi mô hình phát triển FinTech của Trung Quốc và áp dụng cho phù hợp với thực tế của Việt Nam. Trên cơ sở nghiên cứu các chính sách, biện pháp mà Trung Quốc

áp dụng nhằm thúc đẩy cũng như quản lý hoạt động FinTech của Trung Quốc cùng những bài học thành công và hạn chế của quốc gia láng giềng trong quản lý và phát triển thị trường này, Luận án đề xuất một số khuyến nghị và gợi mở cho phát triển FinTech ở Việt Nam.

Luận án được bảo vệ thành công tại Hội đồng chấm luận án cấp Học viện, họp tại Học viện Khoa học xã hội năm 2022.

TV
giới thiệu

(tiếp theo trang 58)

17. Nguyễn Hoàng Vĩnh Vương (2021), “Thói quen đọc cho mục đích học tập và yếu tố ảnh hưởng đến thói quen đọc của sinh viên Trường Đại học Cần Thơ”, *Tạp chí Khoa học Đại học Đồng Tháp*, Tập 10, số 2, tr. 13-20.
18. Yılmaz, B. (1993), *Okuma alışkanlığında halk kütüphanelerinin rolü*, Kültür Bakanlığı, Ankara.
20. Leu, D., & Kinzer, C. (1987), “Effective reading instruction in the elementary grades”. *Columbus*, Merrill Publishing Company, OH.
21. Leu, D.J., Zawilinski, L., Castek, J., Banerjee, M., Housand, B., & Liu, Y. (2007), “What is new about the new literacies of online reading comprehension?”, In: L. Rush, J. Eakle, & A. Berger (Eds., 2007), *Secondary school literacy: What research reveals for classroom practices*, p. 37-68, National Council of Teachers of English, Urbana, IL.
22. Chủ Bá Quyết, Hoàng Cao Cường (2019), “Nghiên cứu sự chấp nhận sách điện tử-Ebook của sinh viên tại Việt Nam”, *Tạp chí Khoa học & Đào tạo Ngân hàng*, số 203/tháng 4, tr. 63-75.
23. Statista (2023), *Trade book sales revenue in the U.S. by format 2022*, <https://www.statista.com/statistics/473144/half-year-book-sales-revenue-format-usa/#:~:text=Book%20sales%20revenue%20in%20the%20United%20States%20in%202022%20amounted,in%20202017>